

En ordförande i en socialnämnd bistod som privatperson en 17- årig flicka som var i konflikt med sina föräldrar. Fråga om ordföranden därigenom på grund av jäv varit förhindrad att handlägga en anmälan till nämnden som rörde flickans förhållanden i hemmet

---

I en anmälan till JO riktade AA och BB kritik mot CC, ordförande i Socialnämnden i Borgholms kommun, för att hon hade "överskridit sina befogenheter enligt socialtjänstlagen". Klagomålen avsåg handläggningen av ett ärende rörande deras dotter DD, född 1985. AA och BB anförde i huvudsak följande.

Den 20 maj 2002 körde CC, trots "förbud" från handläggaren av DD:s ärende och utan föräldrarnas vetskap, DD till hennes pojkvän. DD vistades där i en vecka. CC uppgav att hon inte visste var DD befann sig.

Vid ett annat tillfälle, den 15 juni 2002, lovade CC att hon skulle köra DD till "psykiatri i Kalmar" dagen därpå. Hon uppfyllde inte det löftet.

Den 23 augusti 2002 meddelade CC att hon hade ordnat så att DD skulle bo hos en familj i Småland tills vidare. Föräldrarna fick dock inget närmare besked om var DD vistades. Den 26 augusti 2002 fick de av ungdomssekreteraren vid socialförvaltningen, EE, reda på att DD hade bott i CC:s sommarstuga i Småland under den aktuella tiden, detta trots att de hade förklarat för CC att de inte ville ha med henne att göra.

Inledningsvis inhämtades journalanteckningar ur DD:s personakt hos socialförvaltningen i Borgholms kommun beträffande de händelser som anmälan avsåg. Jag tog också del av ett e-meddelande av den 20 maj 2002 från CC till ungdomssekreteraren vid socialförvaltningen, EE. Därefter remitterades anmälan till Socialnämnden i Borgholms kommun. Nämnden överlämnade följande yttrande upprättat av EE som sitt remissvar till JO.

Bakgrund

Familjen BB och AA har varit aktuella inom socialförvaltningen i Borgholm sedan november 2001. Handläggare i ärendet har varit ungdomssekreterarna FF och EE. Då stora konflikter uppstått i familjen efter kontorstid, har familjen vid ett par

tillfälligen kontaktat socialnämndens ordförande CC, som var den i kommunen som för tillfället hade jouransvar för individ- och familjeomsorgen.

CC har en dotter som är jämngammal med DD, dotter till BB och AA, och som även är kompis med DD.

Händelsen 020520

EE och FF har inte förbjudit CC att köra DD till pojkvännen. Däremot har DD med socialnämndens vetskap bott hos sin pojkvän under två veckor vilket föranleddes av att fadern, AA, misshandlat DD. Det var ingen placering från socialförvaltningen utan ett tillfälligt boende till dess socialförvaltningen utrett DD:s hemförhållanden och kommit fram till vad för eventuella insatser från socialförvaltningen som bäst skulle gynna DD. Då man från polisens sida såg mycket allvarligt på händelsen, rådde man CC att till en början hemlighets hålla DD:s vistelseadress för att skydda DD. När EE och FF träffar familjen BB och AA i deras hem den 28 maj 2002, är det ingen hemlighet att DD tillfälligt bor hos sin pojkvän.

Det "förbud" EE och FF meddelat innebar att boendet hos pojkvännen inte fick fortgå i mer än två veckor eftersom pojkvännens hem inte var ett utrett familjehem, och eftersom DD:s föräldrar inte ställde sig positiva till att DD bodde hos pojkvännen.

Händelsen 020615

Datumet 020615 stämmer inte överens med EE:s journalanteckningar. Däremot träffade EE familjen akut kvällen 020605 eftersom det uppstått stora konflikter i hemmet. Familjens vän hade hört DD uttrycka att hon ville ta sitt liv. Under kvällen var DD mycket upprörd och efter telefonsamtal till barn- och ungdomspsykiatriska mottagningen (BUP) beslutades det att EE skulle köra DD till BUP. Under tiden telefonsamtalet pågick mellan BUP och EE rymde DD hemifrån. När EE sedan hittade DD var klockan 22 och BUP tog inte längre emot om inte DD var suicidal. DD visade inga tecken på att vilja skada sig själv, utan gick frivilligt med på att sova en natt hos CC. Det var föräldrarnas önskan att DD skulle sova hos CC och hennes familj. EE skickade en remiss till BUP och körde in DD till Kalmar när hon fick tid hos läkare GG 020626.

Enligt CC har hon aldrig lovat att köra DD till BUP. När u.t försökte reda ut vid vilket tillfälle CC enligt BB-AA skulle ha lovat köra DD till BUP, framkom det i telefonsamtal med BB, att det var i samband med ett möte mellan FF, CC och familjen BB-AA som CC ska ha sagt att hon kunde köra DD till BUP. U.t som inte var med vid mötet har talat med CC som försäkrar att hon inte lovat köra DD till BUP. Vidare har u.t inte fått tag på FF som är föräldraledig, och därför inte kunnat tillfrågas. Det finns inga journalanteckningar som bekräftar att CC ska ha lovat att köra DD till BUP.

Händelsen 020823

Föräldrarna BB-AA lämnade dottern på polisstationen i Borgholm eftersom de ansåg att de inte kunde ta hand om henne. DD hade inte kommit hem på två dygn, och föräldrarna var oroliga för att DD skulle rymma om de tog hem henne. Polisen i sin tur lämnade DD på socialförvaltningen. Eftersom EE var på tjänsteärendet i Norrköping och FF var föräldraledig tog CC hand om ärendet.

Till polisen hade BB och AA sagt att de inte ville att DD skulle vara hos CC:s. Enligt föräldrarna fick de under eftermiddagen den 23 augusti information om att DD befann sig i ett familjehem i Småland. De fick inte veta var i Småland DD befann sig, och de fick heller inget telefonnummer dit de kunde ringa för att tala med DD vilket de eftersökt.

Familjen mötte EE på stan under kvällen och bad om information om var DD tagit vägen. EE som precis återkommit från tjänsteärendet, bad att få återkomma till familjen under måndagen för att informera om vad som skett. DD hade följt med

CC:s man och dotter till deras sommarbostad i Småland över helgen. Denna information fick familjen att i affekt berätta att de kommer anmäla CC.

Enligt CC har hon aldrig sagt att DD befunnit sig i ett familjehem. Den enda information hon lämnat till familjen var att DD skulle befinna sig i Småland under helgen den 23–25 augusti. CC informerade övriga handläggare på socialförvaltningen om var DD befann sig. Däremot lämnade hon inte över ärendet till de handläggare inom barn- och familjeomsorgen som befann sig på socialförvaltningen. CC säger själv att hon till viss del handlade utifrån sin modersroll. Då DD är kompis med hennes dotter, och eftersom DD:s föräldrar tidigare ansett att CC:s hem varit bra för DD, fanns det enligt CC ingen anledning för henne att anta att DD inte fick följa med hennes man och dotter till Småland.

Uppgifterna om händelsen 020823 går isär. Enligt BB-AA har de varit tydliga med att tala om för CC att DD inte får vara hos CC:s familj. Detta bland annat för att de ansåg att CC som var mitt uppe i valarbetet inte skulle ha tid för deras dotter. Ytterligare en anledning till att DD inte fick vara hos CC var att familjen känt sig svikna av CC med hänvisning till de övriga två händelserna i anmälan.

YTTRANDE

EE har haft regelbunden kontakt med BB och AA sedan maj 2002. Innan de JO-anmälde CC ringde de EE och talade om vad de tänkte göra. BB och AA var mycket besvikna på nämndens ordförande, och EE:s intryck var att de kände sig lurade av CC. BB och AA har sannolikt uppfattat händelserna som de beskriver dem i anmälan.

EE som är ansvarig handläggare i ärendet tror att BB och AA antingen missförstått eller feltolkat informationen från handläggarna och CC angående boendet hos pojkvännen och körningen till BUP i Kalmar. BB och AA har goda kunskaper i svenska och de har bott i Sverige sedan 1989. Trots detta skulle det kunna vara språkliga missförstånd mellan föräldrarna och socialförvaltningen. En viktig aspekt att ta hänsyn till är att föräldrarna fått den information de hänvisar till, när de varit upprörda och oroliga och haft det psykiskt arbetsamt på grund av konflikterna med dottern. Detta i sin tur skulle eventuellt kunna ha lett till ett språkligt missförstånd.

Eftersom DD är vän till CC:s dotter och eftersom CC:s hem var det enda hem föräldrarna BB-AA till en början accepterade för DD, finns det anledning att tro att CC handlade utifrån sin modersroll och inte utifrån sin roll som socialnämndsordförande, vid det tillfälle hon beslutade att DD skulle få åka med hennes man och dotter till Småland 020823.

CC valde att inte engagera nya handläggare i ärendet 020823, då hennes tanke var att det skulle försvåra arbetet. Ett stort ansvar med jour dygnet runt har legat på socialnämndens ordförande då individ- och familjeomsorgen stått utan chef under en längre period. Nämndledamöterna förstår CC:s tanke med att låta DD följa med CC:s man och dotter till Småland, men anser att det inte är att rekommendera att nämndens ordförande i framtida ärenden agerar på liknande sätt som CC gjorde 020823.

CC gav till JO in en egen redogörelse för vad som hade förekommit och för de bedömningar hon hade gjort.

Jag har idag emottagit den till JO inkomna anmälan från 17-åriga DD:s föräldrar för yttrande och vill här redogöra för min syn på det hela.

Borgholms kommun är en liten kommun som liksom många andra småkommuner endast har socialnämndsordförande som socialjour. Problemet med detta fall förstärks här av att anmälarnas 17-åriga dotter, som anmälan gäller, DD är klasskamrat till min 17-åriga dotter. DD har aldrig varit hemma hos oss på besök tidigare.

020519

Blev jag i egenskap av socialnämndsordförande uppringd av vakthavande polis i Kalmar kl. 23 på kvällen. DD hade då blivit misshandlad med en bandyklubba av sin pappa AA utanför hemmet i Borgholm. Anmälare och vittne är grannen i huset mitt emot. Pappan häktades omgående. DD:s märken efter slagen med bandyklubban finns dokumenterade med fotografi och rättegångsprocessen gällande detta fortskrider. DD skjutsades över natten till en väninnas föräldrahem i Kalmar.

020520

Besökte jag DD i Kalmar och hade med mig kläder och pengar, som mamman BB packat ner och ville skicka med till DD. Jag satt en stund och pratade med BB som var mycket ledsen och orolig. Jag sa att socialtjänsten backar upp och tar hand om DD enligt gällande lagstiftningar och att mamman behöver inte oro sig för flickans välbefinnande men att jag inte kan tala om var DD finns för henne.

Polisen och jag hade mycket täta kontakter under de här dagarna. Vi var oklara över orsaken till misshandeln. DD hävdar själv att hon är strängare behandlad än tonårsflickor med svenska föräldrar och det fanns anledning att överväga LVU för att garantera flickans säkerhet. Eftersom vi haft fler fall gällande andra ungdomsfrågor i pingsthelgen och jag redan där haft hjälp av vår ungdomssekreterare EE valde jag att avvakta kontakt med socialsekreterare tills EE åter tjänstgjorde på tisdagsmorgonen. Familjen som DD vistades tillfälligt hos i Kalmar ville helst inte ha henne kvar där, oro fanns för att pappan AA skulle leta efter flickan när han släpptes från häktet.

DD själv var mycket ledsen och ville åka över till Öland till pojkvännens familj. Jag ringde mamman där som lovade finnas till hands för att hjälpa och stötta DD efter misshandeln. Något förbud mot detta förelåg inte från varken föräldrar eller socialsekreterare. DD vistades under en kortare period senare i den familjen under tiden som utredning pågick inom socialtjänsten.

I samråd med polisen och av rädsla för DD:s säkerhet beslutade jag att inte informera föräldrarna om var DD fanns så länge vi övervägde LVU. Jag har däremot aldrig sagt till familjen att jag inte vet var DD är så som anmälaren påstår.

020615

Jag befinner mig på Centerstämman i Helsingborg från 020613–0617!

Jag skulle aldrig någonsin skjutsa klienter till psyk i Kalmar oavsett om jag känner dem eller ej. Där går för mig en mycket klar gräns mellan mitt ordförandeuppdrag och tjänstemannautövning. Det har förekommit samtal mellan föräldrarna och socialsekreteraren om besök på psyk vid ett tillfälle då DD var mycket aggressiv hemma och rymde hemifrån. EE hittade DD och kontaktade psyk som hade stängt för dagen och endast tog emot DD akut om det fanns uppenbar suicidrisk, vilket inte var fallet. I samråd med föräldrarna skjutsade EE DD hem till min familj över natten. Sammanfattningsvis har jag inte lovat föräldrarna att jag skulle skjutsa DD till psyk.

020823

Under sommaren har DD varit familjehemsplacerad av socialtjänsten. Föräldrarna och brodern har varit på semester hemma i ---, DD fick inte följa med. Ett försök till medlingssamtal mellan BB, AA och DD gjordes på socialförvaltningen. Beskyllningarna haglade i luften och det var omöjligt att föra en dialog. Från socialtjänsten deltog FF och jag. Föräldrarna hade en grannfru med sig. DD blev mycket ensam i samtalet eftersom vi från socialtjänstens sida försökte vara opartiska. DD rusade storgråtande därifrån men kom sedan tillbaka. Samtalet avslutades med att BB krävde tillbaka nyckeln till hemmet av DD och att kommunen skulle ta hand om DD som inte var välkommen hem mer. Ett försök gjordes, när det lugnat sig i början av augusti, att DD skulle få flytta hem igen.

BB ringde mig sent på kvällen 020821 och berättade att DD återigen rymt. BB har vid ett flertal tillfällen de dagarna sökt min dotter för att höra om hon vet var DD kan vara. BB och AA hämtade DD på skoltid från Jenny Nyströmskolan i Kalmar 020823. Föräldrarna vill inte ha DD med sig hem på grund av rymningarna och skjutsar henne därför till polisstationen i Borgholm som ringer mig.

DD har bett polisen att få vara hemma i vår familj under några dagar eftersom det familjehem socialtjänsten haft DD placerad i större delen av sommaren är tillfälligt bortrest några dagar. Här kan tveksamhet råda i om jag hanterat frågan professionellt som socialnämndsordförande eller känslomässigt med omtanke om DD. Borgholms kommun har tyvärr inga kontrakterade jourfamiljehem, vi är på gång att lösa detta. Att en fredagseftermiddag hitta ett nytt familjehem för en vilsen och ledsen 17-åring är inte så enkelt. DD var delvis på grund av konflikterna dessutom på väg att hoppa av för andra gången från sin gymnasieutbildning. ---

Det fanns ingen anledning för mig att tro att mamman skulle anse mig och min familj som olämpligt sällskap för DD. Föräldrarna har inte på något sätt uttryckt eller antytt detta tidigare. BB och jag har tidigare varit mycket goda arbetskamrater. AA känner jag inte alls sedan tidigare. Jag sa i telefonen till BB att DD kan få följa med mig hem, men BB avböjde detta vänligt, vilket jag tolkade som omtanke om mig och min familj.

Jag sa till BB att DD får vara i Småland över helgen. Min familj skulle åka upp till jaktstugan i skogen och jag tyckte det var ett bra sätt för DD att komma bort och få det lite lugnare några dagar. Jag tänkte alltså mer på DD än på föräldrarna som jag så smått börjat tröttna på med anledning av de telefonsamtal, möten med mera som jag dragits in i under sommaren alltsedan misshandeln. Jag sa till tjänstgörande socialsekreterare att flickan var hemma hos oss. Jag agerar här som privatperson och mamma till den flicka som DD alltmer börjat ringa till när hon är ledsen och mår dåligt. Den 17-åriga DD som bara har ett år kvar till sin myndighetsdag och som har hamnat i en bedrövlig hemsituation.

På måndagsmorgonen 020826 ringer EE mig. BB har frågat var DD bor och fått veta att flickan är hemma hos oss och åkt tillsammans med min dotter till gymnasiet i Kalmar. BB blev då mycket upprörd över att DD fanns i min familj och krävde omedelbar familjehemsplacering någon annanstans av kommunen. EE ringer mig, hon ordnar en familjehemsplacering fram till dess DD:s tidigare familjehem återvänder hem. Jag skjutsar en besviken DD till det nya familjehemmet samma kväll. Under tiden har BB ringt hem till min bostad mycket upprörd. När jag ringer till BB är hon fruktansvärt arg och skriker okvädingsord i telefonen på ett sätt som gör att jag vänligt men bestämt talar om att jag väljer att avsluta samtalet.

Jag har hela tiden agerat utifrån FN:s barnkonvention med DD:s bästa för ögonen, såväl som socialnämndsordförande som privatperson. Jag har inte på något sätt eller någon gång ljugit för föräldrarna så som det påstås i anmälan vilket jag kan intyga under ed om så skulle behövas. Jag har så långt jag kunnat försökt undvika att blanda in min familj och mitt hem i detta, jag hoppas att inget av mina barn skall ha vänner som far illa och som berörs av socialtjänsten så länge jag är socialnämndsordförande.

AA och BB bereddes tillfälle att kommentera yttrandena.

I ett beslut den 19 oktober 2004 anförde *JO André* följande.

I maj 2002 inleddes en polisutredning med anledning av misstanke om att AA hade misshandlat DD. Polisen underrättade Socialnämnden i Borgholms kommun om misstankarna. Vid socialnämnden handlades saken inledningsvis av nämndens ordförande, CC, som svarade för kommunens sociala jour. DD vistades vid denna tidpunkt hos en väninnas familj. Därefter tog DD initiativet till att flytta hem till sin pojkväns familj där hon bodde en kortare tid.

DD var 17 år. Med hänsyn härtill kan jag inte finna att socialförvaltningen har haft någon skyldighet att underrätta föräldrarna om var DD tillfälligt bodde. Såvitt framgår av utredningen har inte heller föräldrarna uttryckligen frågat CC eller socialförvaltningen om var DD vistades. Om de hade gjort det hade nämnden haft att ta ställning till om det på grund av sekretess förelåg hinder mot att lämna ut uppgiften om DD:s boende till föräldrarna. Vad som har kommit fram i ärendet föranleder mig inte att närmare gå in på den frågan.

Jag övergår till att behandla DD:s vistelse i CC:s familj under augusti månad 2002.

Under sommaren 2002 hade DD varit familjehemsplacerad av socialförvaltningen. I augusti flyttade DD hem till föräldrarna. Efter en kortare tid uppstod motsättningar mellan föräldrarna och DD. Föräldrarna tog då med sig DD till polisen och förklarade att de inte kunde ta hand om henne längre. Polisen kontaktade socialförvaltningen. Den tjänsteman som handlade ärendet angående DD var på tjänsteresa och saken kom därför att handläggas av CC.

Det fanns vid tillfället inte något jourhem i vilket DD kunde beredas plats. CC erbjöd då BB att DD skulle få följa med CC hem, vilket BB avböjde. CC bestämde sig därefter för att DD fick följa med CC:s familj till jaktstuga i Småland över helgen. Hon informerade tjänstemän på socialförvaltningen om var DD befann sig. BB informerades dock endast om att DD var i Småland.

Att en socialnämnd tillhandahåller en underårig ett boende utanför det egna hemmet utgör en insats enligt socialtjänstlagen (2001:453) även om avsikten är att den unge skall vistas där endast en kortare tid. CC:s förslag att DD tillfälligt skulle vistas i hennes jaktstuga får därför i och för sig anses ha utgjort ett erbjudande om sådan hjälp som ryms inom de insatser som socialnämnden kan vara skyldig att erbjuda.

CC har emellertid i sitt yttrande anfört att hon handlade som privatperson och inte som befattningshavare i nämnden när hon lät DD bo i jaktstugan. Socialnämnden har, enligt vad som framgår av remissvaret, inte funnit anledning att utgå från något annat.

En ordförande i en socialnämnd kan självfallet ha ett stort känslomässigt engagemang i ett ärende och aktivt verka för att hjälpa de som vänder sig till nämnden. Detta får dock inte medföra att grundläggande regler för nämndens verksamhet åsidosätts. Det är viktigt att som ledamot i nämnden hålla isär vad man gör privat och vilka åtgärder man vidtar som befattningshavare vid nämnden. Jag har förståelse för att det är en gränsdragning som i vissa särskilda situationer är svår att göra. När en fråga aktualiseras hos socialnämnden är dock utgångspunkten att den handläggs av en befattningshavare vid nämnden eller dess förvaltning i dennes egenskap av myndighetsperson. Det ligger i sakens natur att utrymmet är begränsat för att en befattningshavare inom socialtjänsten i en sådan situation skall kunna bistå den enskilde som privatperson. CC har i sitt remissyttrande själv ifrågasatt om hon har hanterat saken professionellt. Jag delar uppfattningen att

detta kan diskuteras. Jag har ändå stannat för att inte kritisera hennes agerande i denna del eftersom omständigheterna sammantagna får anses ha varit något speciella.

Vad jag nu har anfört leder dock inte till att CC kan gå fri från kritik för brister i den formella handläggningen.

När polisen kontaktade socialtjänsten med anledning av att föräldrarna hade lämnat DD på polisstationen uppkom fråga om de uppgifter som polisen då lämnade skulle föranleda någon åtgärd från nämndens sida, t.ex. ett beslut om omedelbart omhändertagande enligt 6 § lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga eller ett beslut om att inleda en ny utredning. Dessa frågor hade inte förfallit genom att CC rent privat beslutade sig för att hjälpa DD. CC har som en konsekvens av sitt handlande inte heller själv kunnat ta ställning i dessa frågor. En ledamot i nämnden skall nämligen beakta de bestämmelser om jäv som gäller för nämndens handläggning av ärenden (se 10 kap.1 § socialtjänstlagen och 6 kap. 25 § kommunallagen [1991:900]). En situation då jäv kan föreligga är när en befattningshavare vid nämnden har involverat sig i ett ärende långt utöver vad som kan krävas enligt gällande bestämmelser och då det kan ifrågasättas om engagemanget är av den arten att det finns anledning att ifrågasätta dennes opartiskhet.

Genom sitt engagemang för DD och genom att bistå henne privat får CC anses ha varit jävig vid handläggningen av det ärende som uppkom hos nämnden med anledning av de uppgifter som polisen lämnade. Hon meddelade socialförvaltningen att DD vistades hos henne i Småland. CC borde dock utan dröjsmål ha kontaktat förslagsvis nämndens vice ordförande eller någon tjänsteman i arbetsledande ställning vid nämndens förvaltning för att denne skulle formellt ta ställning till om de uppgifter som polisen hade lämnat till socialnämnden skulle föranleda någon åtgärd från nämndens sida. Genom att underlåta detta har ärendet inte kommit att handläggas på det sätt som det borde. Ansvar för denna brist i handläggningen får anses åvila CC och hon kan i den delen inte undgå kritik.

Vad BB och AA i övrigt har anfört i anmälan föranleder inte något uttalande från min sida.